

Зауважимо, духовно-моральне виховання учнів закладів загальної середньої освіти тлумачиться дослідниками як цілеспрямований і систематичний процес формування цінностей під час урочної і позаурочної діяльності, що націлений на розвиток моральної вихованості, котра реалізується в суспільно цінних властивостях і якостях особистості.

Моральна вихованість характеризується моральною освіченістю, тобто стійкістю позитивних звичок, норм поведінки і культури відносин. Оскільки моральність формується в подоланні протиріч, то це передбачає наявність у школяра сильної волі, здатності здійснювати контроль і самоконтроль. Хоча, набуття досвіду морального, передбачає не лише подолання труднощів й розв'язання суперечностей, а й отримання задоволення від добрих вчинків, перемоги над собою і зміцнення сили духу.

Отже, усі завдання морально-духовного виховання учнів закладів загальної середньої освіти вирішуються в тісній єдності й у результаті передбачають формування системи ціннісних орієнтацій людини, основою яких є духовність і моральність. Успіх при цьому залежить від морального простору, в якому школяр живе, та від його власного самовиховання і самовдосконалення.

Список використаних джерел:

1. Іванченко В. В. Духовно-моральні цінності як гармонійна основа процесу формування світогляду школяра / В. В. Іванченко // Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами: зб. наук. праць. – 2015. – № 12 (14). – С. 433–441.
2. Про Основні орієнтири виховання учнів 1– 11 класів загальноосвітніх навчальних закладів України: Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 31 жовтня 2011 року № 1243 [Електронний ресурс] / LIGA360. – Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/MUS17139>.
3. Про Стратегію національно– патріотичного виховання дітей та молоді на 2016–2020 роки: Указ Президента України від 18 травня 2019 року № 286/2019 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286/2019#n15>.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ТА ПЕДАГОГІЧНИЙ ВНЕСОК А. МАКАРЕНКА У ВИХОВАННЯ ДЕЛІНКВЕНТНОГО ПІДЛІТКА

*Непокунна Т.А., Шевченко Б.О., Троян П.Д.
Полтава, Україна*

Необхідність вивчення педагогічного спадку педагога, вихователя, психолога А. Макаренка, визнаного широкою науковою спільнотою і практиками світового рівня, зумовлена його успішним досвідом соціально-економічного виховання підлітків з т. зв. групи ризику – делінквентних дітей.

Незважаючи на те, що поняття «делінквентна поведінка» в соціальній, юридичній, психолого-педагогічній науці не знайшло однозначного визначення, ми спираємось на таке тлумачення цього поняття: це поведінка,

зумовлена наявністю систем цінностей і норм, які відхиляються від тих, що домінують у суспільстві; при цьому індивід, який сприйняв делінквентну культуру, визначає свою поведінку як правильну [1].

Серед факторів ризику виникнення делінквентної поведінки підлітків виділяють: соціально-економічні, що спричинені падінням доходів, зниженням рівня і якості життя населення, зміною соціального статусу (безробіття) людини; доступністю алкоголю, тютюну, наркотичних засобів тощо; соціально-педагогічні, що спричинені кризою інституту сім'ї, зростанням кількості сімей із конфліктним та асоціальним стилем виховання, кризою інституту освіти та позашкільної зайнятості підлітків тощо; соціально-культурні, що спричинені зниженням духовно-морально-етичного рівня населення, поширенням кримінальних субкультур, руйнацією традиційних цінностей, розширенням впливу неформальних молодіжних об'єднань з домінуванням культури насилля, пропагандою у ЗМІ асоціальної поведінки та інші фактори [2, 3].

А. Макаренко орієнтував свою педагогічну діяльність на позитивні риси особистості підлітка, яка під тиском низки об'єктивних соціально-економічних обставин виявилася маргіналізованою – вийшла за межі прийнятної суспільної моралі у своїй поведінці. Тому вважав, що підлітка слід виховувати відповідно до таких принципів: повага, цілеспрямованість, вимогливість, щирсердечність, відкритість, турботливість, уважність, перспективність та ін. [4]. Ці принципи розповсюджувалися на працю – як колективний процес, як суспільно-корисну діяльність, як стимул до нормалізації соціальних відносин. Важливим тут видається вчення Макаренка про колектив (і трудовий, зокрема), як середовища спілкування та сприяння саморозвитку підлітка, його самопізнання, соціалізації шляхом засвоєння соціальних правил і цінностей, врешті – інтеграції підлітка у формалізовану соціально-економічну систему.

А. Макаренко вважав, що колектив потрібен для захисту дитини-підлітка, людини-особистості [5]. Під колективом він розумів об'єднання людей для досягнення ними загальних цілей у спільній праці; об'єднання, що вирізняється системою повноважень і відповідальності, співвідношенням і взаємозалежністю окремих частин. Вважав, що через колектив кожен його член входить в суспільство [6].

Поряд з вихованням волі і мужності у делінквентних підлітків, А. Макаренко суттєву увагу приділяв формуванню в них моральних якостей та усвідомленої дисципліни. Так, його методика дисциплінування була дієвою і ґрунтувалася на поясненнях, переконаннях, громадській думці, авторитеті старших, особистому прикладі педагогів, добрих традиціях школи, чіткому режиму і розпорядку дня у школі, заохоченнях і покараннях (не фізичних) [4, 5, 7].

Таким чином, упродовж багатьох років кінцевим результатом системи соціально-економічного виховання А. Макаренка було включення у суспільне життя соціально адаптованих, морально здорових, вмотивованих, професійно зорієнтованих особистостей з унормованою системою цінностей відповідно до тієї, що превалювала на той час у суспільстві.

На жаль, вважаємо, що величезний досвід видатного педагога у сфері соціально– економічної і педагогічної діяльності, спрямованої на підлітків з делінквентною поведінкою є не надто затребуваними в Україні. Наслідком чого є зростання у середовищі підлітків радикальних настроїв з ухилом до насильницьких методів вирішення життєвих питань, криміналізації відносин, несприйняття і нерозуміння базових основ функціонування суспільства, індивідуалізації поведінки і віртуалізації буття тощо.

Список використаних джерел:

1. Соціологія: Навч. посіб. для студентів ВНЗ, аспірантів, викладачів. 3-тє вид., перероб. і доп. Рекомендовано МОН / Танчин І.З. К., 2008. 351 с. URL : <http://politics.ellib.org.ua/pages-13106.html>
2. Сєдих К. В. Делінквентний підліток : навчальний посібник з психопрофілактики, діагностики та корекції протиправної поведінки підлітків для студентів психологічних, педагогічних, соціальних, юридичних спеціальностей та інтернів-психіатрів / К.В. Сєдих, В. Ф. Моргун. 2-е вид., доп. К. : Видавничий Дім «Слово», 2015. 272 с.
2. Зайченко М. Діагностика та корекція девіантної поведінки учнів. *Соціальна педагогіка*. 2010. № 2 (лютий). С. 41–55.
3. Макаренко А. С. О воспитании. Соч. : В 7 т. М. : Изд-во Акад. пед. наук. 1959. Т. 7.
4. Макаренко А.С. Методы воспитания. Соч. : В 7 т. М. : Изд-во Акад. педнаук. 1959. Т. 5.
5. Макаренко А. С. Некоторые выводы из моего педагогического опыта. URL : http://az.lib.ru/m/makarenko_a_s/text_1938_nekotorye_vyvody.shtml
6. Макаренко А.С. Лекции о воспитании детей. Соч. : В 7 т. М. : Изд-во Акад. пед. наук. 1959. Т. 4.

РЕСУРС ОСВІТНЬОГО МЕНЕДЖМЕНТУ У ВПРОВАДЖЕННІ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ ВИВЧЕННЯ ПРЕДМЕТІВ ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНОГО ЦИКЛУ У ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

*Нещерецька О.Є.
Полтава, Україна*

Освітній менеджмент ми розуміємо як особливий вид і мистецтво управлінської діяльності, що поєднує комплекс принципів, методів, організаційних форм і технологічних прийомів управління освітніми системами різних типів і видів, спрямованих на їхнє становлення, ефективне функціонування і розвиток. Освітній менеджмент – це складник соціального менеджменту й самостійна галузь наукового знання, поява якої зумовлена необхідністю забезпечення ефективного управління освітніми організаціями [3].